

COMUNICĂRI

ADUNATE ÎN 1925 DE N. A. CONSTANTINESCU.

—o—

INSCRIȚII ȘI ÎNSEMNĂRI DIN SCORȚENI, BORDENI (JUDEȚUL PRAHOVA) ȘI SATELE VECINE.

I. Scorțeni.

Biserică de zid, navă, scundă, încăpătoare, cu boltă la naos și altar, plafond, suprimat la pronaos, odată cu turla de lemn și cu balconul, la reparația din 1937-9, făcută supt supravegherea C. M. I.

Piatra inscripției, aruncată la reparația din 1848-50, din care un fragment s'a găsit supt pragul ușii, rău stricat¹:

„[† Cu vrerea Ta]tăului și cu a [Fiului și cu ajutorul] Duhului Sfânt s'au [făcu]t [astă] sftă și

„[Prea Lum. Domn Io Costandi]nă Alixandru Ips. etc.“, ea s'ar fi zidit între 1802 și 1806.

Ctitorii s'au însemnat în josul icoanei de hram cu Sf. Împărați și, sus, pe tron aurit, Cuv. Paraschiva: „Ăastă S-tă icoană ce este hramu S-t[e]i Biserici s'au zugrăvit cu cheltuiala titorilor ce au făcut S-t[a] Biserică: *Popa Costandin, Costandin Iog[ofăt], Marin Negru, Stan Pană, Dragomir Petriceanu, Anghel Pană, Stan Cojocar*“.

Pomelnicul de la Proscomidie, zugrăvit, în litere, tot așa de lung, pentru morți. Pe păretele

Biserica veche Cuv. Paraschiva din Scorțeni, înainte de reparație.

dumzeească bes]erică întru rugăcunea și [cinstea Prea Cuv. n. Maice] S[fân]tă [Par]aschi[va] în zilele [Prea Lum. nostru Dom]nă Alixandru Ipsilant V[oevod...], Mitropolit [fiind...]“

După această lectură biserica s'a zidit între 1774 și 1782, cum s'ar deduce și dintr'o listă de socoteli (doc. Scorțeni, I, b. 32) din 1780, cu „deschisu bisericii“. Dacă reconstituim lacuna:

¹ Rectificăm aici inscripția tipărită întâi în *Omagiul lui I. Bianu*, 1916, *Câteva inscripții...*

din tăietura zidului, încă un pomelnic, ilegibil, de vii și morți. Am reprodus numai numele ctitorilor de la reparație, poate și adaosul (?) bisericii, pe la 1848-50, cari se văd și zugrăviți în pronaos.

„Pomenește, Doamne, vii:

Stirian (Scorțeanu), Elenca, Gh., Alexandru, Maria, Luxandra cu tot neamu lor; Anastase (Bordeanu), Despa, Safta, Ioan, Gligorie; Gligore (Marin Negru) Safta, Costandin, Caterina“, etc., etc. Urmează un lung pomelnic de nume comune.

Ctitorii din 1848-50: 1. Familia lui „D. Stirian

Scorțeanu, fiu teptar (= de Pitar)“, cu trei băieți: Alex., Gh. și Costache, îmbrăcați europenește, și „cocoanele“: Ilinca (soție), Marghioala (Maria), Luxița, Lencuța, fete, luxos îmbrăcate în moda urbană. 2. Familia „D. Pos[telnic] Anastase Bordeanu și post. Despa“, cu fiii: „d. Ioan și d. Gligore“, „coc. Safta“; 3. Familia „Jupân Gligorie sin Marin Negru“ și Safta, cu doi fii: Constantin și Catrina, – îmbrăcați negustorește (moda veche), cu excepția fiilor lui Bordeanu, cari urmau moda nouă.

De-asupra ușii, afară: „Pavel Dulgheru“, în dreapta: Arh. Gavriil cu foae: „Vedeți, oameni,

Obiecte :

Icoanele de la tâmplă: 1. Icoana de hram (v. mai sus). 2. Isus Hs. „1847 de Hristache Zugr.“ (poate cel ce a zugrăvit biserica la reparația de la jumătatea secolului al XIX-lea). 3. Maica Domnului, de aceeași mână. 4. Sf. Nicolae și ușile noi, de Vintilescu-Ploești, 1892, zugrav de rău gust modern. 5. Maica Domnului, cu opt sfinți în jur, pe masă, cea de la 1848.

Iconostasul vechiu, factură ca icoana de hram, deci pe la 1780. Vechile *uși împărătești*, aruncate, par cu mult mai vechi ca 1750: reprezintă Buna Vestire, cu David și Solomon, iar, în registrul de jos, alte două personaje; desemn admirabil

Cititori: Familia Sterian Scorțeanu: de la dreapta la stânga: D. Stirian Scorțeanu fiu de Pitar (greșit te pitar) cu fiii: Gheorghie, Alexandru, Costache (cel mic), apoi Cocoana Ilinca, cu fetele: cc. Marghioala (= Maria în pomelnic), cc. Lucsita (= Luxandra), cc. Lencuța — păretele Sud al bisericii Scorțeni.

ce zice Mihail, feriți-vă“; în stânga Arhanghelul Mihail cu paloș de flacări: „Cine va intra în biserică spurcat, de sabia asta va fi tăiat“.

Pe plafonul balconului desființat, frumoasă însemnare: în jurul lui Isus Hristos:

„3. Eu sânt ușa: Prin mine de va intra cineva să va mântui și va intra și va ieși și pășune va afla. Furul nu vine fără numai ca să fure și să ucigă și să piarză. Eu am venit ca viață să aibă și de prisos să aibă. Eu sânt păstorul cel bun. Păstorul cel bun sufletul său pune [pentru oile sale] și cel. 1.“. Pe plafondul desființat al Pronaosului, în jurul Maicii Domnului: „Ușa milostivirii deschide-o no, blag-tă Născătoare de D-zeu..., etc“

și colorit viu, cu legende în cursiva greacă. Acestea ar putea proveni de la Mănăstirea Mislea, scoase din us, acolo, probabil, înainte de a arde biserica.

Icoane vechi, scoase din us (depusă în tînda bisericii, împreună cu toate obiectele vechi steaguri, sfeșnice).

1. Sf. *Ioan Botezătorul*, cu aripi, ține un potir, cu Isus, „agneț bojii“; pare din secolul al XVII-lea.

2. *Isus* pe tron, cu Maica Domnului și Sf. Ioan, tot așa de veche.

3. *Maica Domnului* cu Isus și doi arhangheli, colorit viu, secolul al XVIII-lea.

4. *Arhanghelul Mihail* cu sabie turcească, jam-

biere și ciacșiri roșii de Arnăut, frumos desemn stilizat; secolul al XVII-lea (?).

5. Iconiță rusească, cu scene; începutul secolului al XVIII-lea (?).

6. Cruce de tâmplă „Raspetiia Hristu“; pictură distinsă.

Icoanele din Pronaos: două (Isus Hristos și Maica Domnului) samănă cu ușile împărătești actuale, iar două: a Sf. Nicolae și a Schimbării la față, circa 1845-50, de altă factură decât ale lui Hristache Zugravul; colorit distins.

Între Sfeșnicile vechi, de strung, părăsite, se află patru sculptate de mână, două luând forma de șarpe. Pictura bisericii pare să fie a lui Hristache Zugravul de la 1847, dar s'a renovat oribil de nepriceputul Vintilescu la 1892.

Cărți:

1. *Penticostar*, 1767, Episcopia Râmnicului. Pe scoarță. „Să se știe de când am fost grămătic la sfânta biserică. Popa Costandin ot Scorțeni“.

...Zăpadă la 30 Mart 1852 de 2 palme“.

Pe la mijloc: „1835, Popa Gheorghe“. „De când popa C-din a botezat pe băiatul Petre; 1814“.

2. *Triod vechiu*, titlul lipsă, „Aceasta să se știe, de când am scris eu, diaconu Din ot... 1808.“

„Aceasta am scris eu, Ion Logofăt, precum să [să] știe când am fost la biserică aici, la..., am ajutat popi State Bordeni..., August 1780. Ion logofătul ot sat Scorțeni am scris...“ Același, la 1781.

In alt loc: „Să să știe când am scris: la leat 1810, Fevr. 19, in sf. biserică..., eu Popa Costandin“.

In altul: „Să se știe când am scris eu... pă acest sf. și dz. Triodu, când era Muscalii in sat, ipac (?) aci la Scorțeni..., la leat 1810, Martie 29...; eu diiacon Gheorghe“ – Același semnează „ot Scorțeni“ și la 1811 și la 1816, Maiu.

Pag. 227. „La leatu 1805, la luna lui Iulte, 25, întâmplatu-s'au un fricoșat potop, care, făcând cercetare, la nicio carte nu s'au găsit să mai fi fost asemenea potop, fără decât infricoșatul potop dă la Noe, care, după păcatele noastre, mulțime dă oameni și multă lipsă s'au făcut, și am scris și am iscălit“ (indescifrabil).

Pag. 257. Formulă de răvaș: „Acest om, anume Gh., merge până la Buzău fiindcă are trebuință aculu (*sic*); să nu aibă supărare atâta la mergere, cât și la întorcere, fiindcă este om bun de aici,

din satul Scorțeni, și i s'au dat răvașu, ca să fie nesupărat; 1829, Iulie 11“.

Ibid. „Să se știe de când sânt la biserică; in doi ani de zile amu fost paracliser cu dnu Iancu Scorțeanu, 1861, și acuma, cu mila lui Dumnezeu, sânt cântăreț de doi ani și jum. in strana dreaptă, dar nu pă muzichie și (= ci) aminterea *practisatu*,... anu de 1865 eram răgușit tocmai la Paște. 1865 Martie 26. Tănase Bădulescu“.

Pag. 330. „Să se știe de când am scris eu dieaconu Gh. ot Scorțeni..., de când au murit Catrina Diiaconeasa, la leat 1811, la 1. Noevre 10 zile, etc.“

Pag. 380. „Aici am scris eu păcătoșul și smeriul Grigorie Logofăt, ci oricare pravoslavnic cititoru să va întâmpla a ceti aceasta, să mă pomenească,

Biserica veche Cuv. Paraschiva, din Scorțeni, desenată după tabloul cu ctitorii.

etc.; Oct. 25, leat 1788“.

Ibid. O listă cu parale, fără dată. „Din Bordeanu, par. 20, Costandin, par. 20, Stan sin Pană, par. 20, Dragomir 20, Samoilă 10, baba Marica..., unchiiaș Stan 5, Vlad 10, Neguț par. 60, Anghel par. 20, Stan..., Stancu 10, Dragu 10. Semnat: Grigore Logofăt Scorțeanu“.

3. *Apostol*, 1774, Mitropolia București.

4. *Penticostarion*, 1775, Episcopia Râmnic.

5. *Apostol*, 1784, Mitropolia București.

Pe scoarță: „Acest d-zeesc Apostol este al popi Niculae, și cine s'o increde ca să-l fure să fie anathemi; 1840“, fila 3: „Acest sf. Apostol l-au cumpărat Neguțu i Marin i Dragomir i Badea dă la sf. Mitropolie, și l-au luoat la sf. biserică a Scorțenilor, ca să fie pentru veșnica pomenire, in Octombře 15“. Pe filele trei de la urmă: „Gheorghe Logofăt“.

„Acest sf. și dz. Apostolu este al sfintei biserici Scorțeni, unde să prăznuște hramu Cuv. Parascivi. Am însemnat aici cu mâna mea de țărână : era la leat 1812, luna lui Oct. 22. Deaconu Gh., Scorțeni“.

6. *Molitvenic*, 1853, Sibiu, de „Episcopul Neuniților, V. Moga“. Tip. I. Bart.

7. *Liturghier*, 1855, de Chesarie al Buzăului, București, Tip. Eliad.

La pag. 1 : „Această s-tă Leturghie este a lui

I. D. Postelnic Anastasie Bordeanu, D. Ioan, D. Grigore (fii), Postelniceasa Despa (soție), Cicoana Safta (fiică).

II. Iupan Gligore sin Marin Negru, Safta, Costandin și Catriia (soție și copii) (desemn C. Săndulescu).

Petre sin Popa Costandin ot Scorțeni, județul Prahova, căpătat de la părintele stareșu M-rii Cernichî, spre pomenire celor mai înainte însemnate; și cine va îndrăzni, etc.; 1841, Dich.“

8. *Prohodul* acum întâiu tipărit în zilele preainălțatului nostru Domn a toată Țara-Românească Alex. Dim. Ghica, 1836.

9. *Evanghelie*, 1845, Tip. Neamțul.

„Această sf. și dumz. Evanghelie este cumpărată de supt iscălitul și dăruită sfintei biserici din satul Scorțeni spre pomenire-mi de orice preot slujitor; 1852, Dech. 26. *Pitaru Ioan Scorțeanu*“.

Alături o pecetie foarte pretențioasă, având și vulturul cu cruce, a lui Nicolai F. Bordeanu, 1852 : „N. F. B.“ La urmă; însemnare de hirotonie la 24 și 25 Martie 1862 „pă comuna Scorțeni“ a preotului Nicolae [Dimescu].

10. *Octoih* 1846, la Buda, supt Ferdinand I-ii, îndreptat de Episcopul de Argeș Iosif.

„Noi cei mai jos numiți rugăm oricare slujitor al bisericii din satul nostru Scorțeni să binevoiască să ne pomenească; 1851 Dech. 4 : Iancu Scorțeanu, Dimitrie Teișanu (?)“.

11-18. *Opt Minee* din ediția 1852, de Mitropo-

litul Nifon. „Acest Mineiat pă luna Ghenarie ce ni s'a dat de la sfânta Mitropolie, l-au cumpărat Badea Furtună spre pom. in veci, in drept lei 25, par 20; 1853 Sect. 1. Diaconu Gheorghe am scris.“

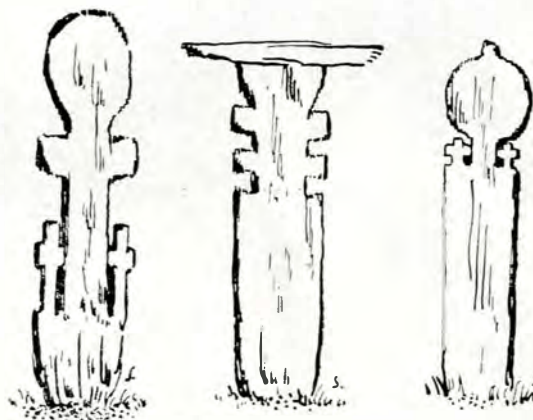
Insemnări similare de cumpărători, pe celelalte : „Radu Furtună cu feciorii“ cu 23,20 lei Mineiul pe Aprilie; cel pe August de „Gligore Marin Negru, cu 25,20 lei“ („Radu Părvu am scris“); cel pe Septembrie de „d-lui logofătu Ion Costandinescu“ (iscălit C-din Gligorescu); cel pe Octombrie de „Iancu Scorțeanu și Ioniță Radu Cazan“ (semnați aceiași); cel pe Novembre de „Costandin Gligore... spre pom., fiindcă l-am dăruit eu supt-iscălitul, la leat 1854, Iulie 20 : C-din Gligorescu Scorțeanu șazătoru in sat Scorțeni“.

„Cel pe Decembre „de Dobre Stoica și Marin Stoica“, in 1854 (scris M. Stoica).

Mineiul pe Maiu, „din banii din cutia satului“ cu lei 25.

19-22. *Tipic* din 1851, „tipărireă întâi“; *Ceaslov*, 1854, cu însemnări de Preotul N. Dimescu 1870, Gr. C. Scorțeanu din 1872, Al. Costandinescu din 1883; *Penticostar*, 1854, F. 8, Tip. Episcopia Buzăului, supt „Imp. a toată Rosia Nicolae Pavlovici“; cumpărat de Iancu A. Scorțeanu, in 1871.

Cruci. Pe aleia principală câteva cruci de piatră rău deteriorate :

Cruci din Cimitirul bisericii vechi de la Scorțeni.

1. Cea mai veche, din secolul al XVIII-lea cel puțin; inscripția măcinată de umezeală; „Cu vreaarea Tatălui...“

Pe cercul ornamentului din centru : *ВЪРЪВЕННИКЪ* *ИЗВЪСНО ХРИСТЪ* *СПАСЕНІЕ* (= *ОТЦЕ* *БОЖЕ* *ИШДЪ* *ИЗВЪСТЪНО* *ХС.*). adică : „Tată ceresc, trimes-ai cu adevărat mântuirea lui Hristos!“

¹ Lectura, cu ajutorul d-lui Damian Bogdan.

2. Altă cruce frântă: „1860. Cu voea Sf. Troiți am ridicatu. Iancu Scorțeanu: Anastase, Stoica, Gligore sn... (șters).

Restaurația bisericii Sf. Cuvioasa Paraschiva din 1937-39, făcută cu cheltuiala d-nei Elena Gr. Georgescu (Ploești), descendenta unei familii de ctitori, a privit: refacerea acoperișului și învelitoarea cu șindrila nouă, suprimând turla cu lem-nărie putredă, înlocuirea pardoselii de lespezi, cu

ciment; desființarea plafondului putrezit, la pronaos, rezidirea și tencuirea soclului ruinat, la pronaos înlăuntru și afară, construirea unui trotuar protector împrejur, văruiatul exterior și alte mici reparațiuni înlăuntru, conform devisului Comisiunii Monumentelor Istorice, întocmit de d-l arhitect St. Becu. Prin aceste reparații biserica veche a fost salvată de la o ruină sigură, din cauza părăsirii complete în curs de zece ani trecuți.